

Lenkin vzgojni kotiček

Ste se znašli pred vzgojno dilemo? Vam otrok želi nekaj povedati, pa ne razumete njegovega jezika? Vaša vprašanja in dileme lahko pošljete socialni pedagoginji Alenki Žavbi. Z dolgoletnimi izkušnjami pri delu v vrtcu, vodenju »lenkarij« in seveda tudi z osebnimi izkušnjami iz svoje družine vam bo svetovala in pomagala najti pravo smer. Pišete ji lahko na lenkarije@gmail.com.

Nekateri najbolj aktualni odgovori pa bodo objavljeni tudi v reviji.

Otrok v vrtcu ne govori

Selektivni mutizem

Spoštovani!

Moja 3-letnica doma veliko govori. Normalno odgovarja na vprašanja, veliko sprašuje in se rada pogovarja. V vrtcu pa kar obmolkne in tudi z vzgojiteljicama ne spregovori besede. Skrbi me zanjo, saj je drugače vesel in zgovoren otrok. Če jo kdo kaj vpraša, kar pogleda stran.

Tina

Draga Tina!
Omenjeno neskladje v komunikaciji doma in v vrtcu se najpogosteje pojavi že pri predšolskih otrocih, ob nepomoči družini in otroku pa največ težav nastaja v šoli, kjer se od otroka zahteva več. Nekoč so težavo poimenovali izbirni mutizem, vendar je danes znano, da ne gre zgolj za to, da se otrok odloči in izbere, kdaj, kje in s kom bo govoril. Danes vemo, da gre več kot le za izbiro ali sramežljivost pred govorjenjem, težavo pa so poimenovali selektivni mutizem. Za tišino se ne skrivajo zgolj sramežljivost, trma ali pridnost, marveč je to prekomerni strah pred izpostavljenostjo pred določenimi ljudmi in situacijami. Strokovnjaki govorijo o posebnem tipu strahu, t. i. socialnem strahu, ki pa ima lahko neprijetne posledice v nadaljnjem otrokovem življenju.

Splošne značilnosti otrok s selektivnim mutizmom:

- ne govorijo v nekaterih situacijah (ponavadi sproščeno govorijo v domačem okolju, v šoli/vrtcu pa ne);
 - ko se stanje pojavi prvič, se pogosto zgodi, da otroci s SM ne govorijo prav z nikomer;
 - če so otroci pozvani, da spregovorijo, pogosto pogledajo v tla, zardijo in izkažejo druge znake prestrašenosti;
 - pogosto komunicirajo z neverbalno komunikacijo – s pomočjo kretenj, kazanja, kimanja ipd.;
 - ponavadi ti otroci socialne interakcije svojih vrstnikov z zanimanjem spremljajo in opazujejo, vendar v njih ne sodelujejo radi (lahko celo delujejo, kot da so zmrznili sredi koraka).

Osnovno merilo, da govorimo o otrocih s SM, je dosleden neuspeh, da bi

spregovorili v določenih družbenih okoliščinah, v katerih se govor pričakuje (npr. v vrtcu, šoli). Takšno neravnovesje v komunikaciji doma in drugje mora trajati najmanj en mesec, pri čemer to ne sme biti prvi mesec po vpisu otroka v vrtec.

Selektivni mutizem razumemo kot posebno vrsto specifične fobije – strahu

Ljudje navadno prevzamemo tiste strahove, ki nam prinašajo zaščito. Pri otrocih s SM pa moramo upoštevati tudi to, da se ponavadi pojavi v obdobju, ko se pri predšolskih otrocih pojavijo strahovi:

- je prekomeren strah, ki je omejen na prisotnost ali pričakovanje v posameznih situacijah ali posameznih stvareh;
- otroci se bojijo, da bi jih slišali ali videli govoriti v posameznik situacijah;
- obseg, v katerem otroci govorijo ali neverbalno komunicirajo, je največkrat odvisen od sproščenosti od treh dejavnikov: lokacije, ljudi, dejavnosti.

Lokacija:

- najverjetneje otroci govorijo doma, manj verjetneje izven domačega okolja ter najmanj verjetno v šoli/vrtcu. Tu je namreč potrebno največ prilagajanja, izpostavljanja, kar spodbudi prestrašenost otrok, še posebej če so karakterno sramežljivi.
- Otrokov govorjenje je odvisno celo od posameznih situacij, v katerih se znajde v vrtcu/šoli. V bolj zasebnih situacijah v vrtcu ter v okolju, ki je vizualno drugačno od učilnic, ter v okolici, kjer ne čutijo pritiska, da morajo spregovoriti, bodo otroci s SM spregovorili prej. Npr. na igrišču, v telovadnici, na hodniku, v garderobi ... ipd.

Ljudje:

- verjetneje je, da otroci prej spregovorijo z drugimi otroki kot z odraslimi;
- lažje kot v skupini spregovorijo ena na ena;
- v večini primerov so vzgojiteljice/ učiteljice ene izmed zadnjih oseb, ki otroke slišijo govoriti (prej spregovorijo s pomočnico ali z drugimi odraslimi osebami v instituciji);
- znotraj vrtca/šole so ravno »tujci« pogosto tisti, ki najprej slišijo govorjenje otroka;
- nič nenavadnega ni, da otroci s SM ne spregovorijo s starimi starši, sosedi, bližnjimi sorodniki.

Dejavnosti:

- otroci bodo najverjetneje spregovorili med dejavnostmi, v okviru katerih so govorili tudi v preteklosti;
- v igri, v kateri so otroci sproščeni, bodo prej spregovorili;
- v igrah, ki zahtevajo fizično dejavnost, otroci prej spregovorijo (v nasprotju od tistih, med katerimi so prisotni sedenje, poslušanje in odgovarjanje).

Otroci s SM niso niti trmasti niti avtisti niti neumni. Vseeno je potrebno izključiti nekatere predispozicijske dejavnike, ki bi lahko vplivali na zgodnji razvoj otroka in bili vzrok otrokovega vedenja. Tako je potrebno preveriti, kako je potekal otrokov govorni in jezikovni razvoj, ali ima otrok mogoče težave s sluhom, je imel kdaj vnetje ušes, kakšne so njegove učne in miselne sposobnosti (npr. kako hitro se uči novih stvari), kakšne so njegove naučene veščine ter socialni razvoj (kako navezuje stike z drugimi vrstniki, kako se z njimi igra, kako kaže interes za druge, kako prenese ločitev od bližnjih ipd.). Nekatere raziskave kažejo, da so otroci s SM pogosto nadpovprečno inteligentni ter zelo občutljivi na občutke drugih.

Prav tako je zmotno prepričanje, da je SM posledica pretirane starševske zaščitenosti, zlorab ali travm v družini. Nakazuje pa se močna genska povezanost: starši ali drugi bližnji sorodniki, ki imajo težave s socialnimi fobijami ali motnjami (anksioznost, specifične fobije, depresija, agresija ipd.), so neprimeren vzor/model socialnega vedenja otroku, ki je zato

Kaj je s tabo, ne znaš govoriti?

Vem, kako močno se trudiš.

Kje imaš jeziček?

Razmem te.

Daj že povej kaj ...

Ni ti treba zdaj povedati. Lahko počakam.

Daj že odrasti ...

Počasi – vzemi si čas.

Ne me hecati ...

Ponosni smo nate.

Če hočeš, da te poslušam, povej na glas ...

Zna povedati – ko bo pripravljen/a, ga/jo že bomo slišali.

Ne zmeni se zanj/-o, on/-a ne govori ...

Veseli smo, da si z nami.

Povej že, kaj bi rad/-a ...

Zmoreš.

Z njim/njo zapravljamo čas ...

Pomagali ti bomo.

Vsak pove ..., tudi ti moraš ...

Poslušam.

Trma ...

Budalo ...

Tvoje mnenje šteje.

Čudak ...

Dobro ti gre.

Nesramno! Tako se ne obnaša.

Si dober prijatelj.

Pojma nima.

Radi te spoznavamo. Radi bi te spoznali.

Ta je z drugega planeta.

Bravo.

A si ne želiš biti normalen/-a?

Si naš pomemben član.

Pa ne moreš biti tako sramežljiv/-a.

Ko boš pripravljen, povej.

Razvajenec/-ka.

Si pravi pogumnež.

bolj podvržen verjetnosti, da se bo soočal s selektivnim mutizmom.

Osnovni principi pomoči v predšolskem obdobju

Otroku s SM bomo najbolje pomagali, če mu bomo s svojimi dejanji in komunikacijo z njim dali jasno vedeti, da ga sprejemamo in razumemo takšnega, kot je.

Pri starejših otrocih je zelo uspešna vedenjsko-kognitivna terapija, pri mlajših otrocih pa si lahko pomagamo s **spodnjimi smernicami pomoči**:

- Otroku s SM je zaskrbljen, ko se od njega pričakuje, da spregovori. Izogibajmo se takšnim situacijam. Priganjanje otroka, naj spregovori, lahko upočasni napredek in dodatno obremenjuje otroka. Otroka ne silimo, da odgovori.
- Otroke s SM postopno izpostavljamo stresnim govornim situacijam:
 - * začnemo z definiranjem z lokacijami, ljudmi ter dejavnostmi, v katerih otrok sproščeno govori;
 - * pomembno je zapisovanje vzorcev govorjenja: kdaj je govoril, kaj je sprožilo govor, kdo je bil prisoten, kje se je otrok nahajal ipd. Tako bomo lažje prepoznavali, kateri pristop otroku pomaga in kateri ne;
 - * z majhnimi koraki postopoma prenašamo sproščenost otroka z ene lokacije na drugo, spreminjamo prisotnost ljudi, s katerimi govori in s katerimi ne, omogočimo več situacij in dejavnosti, v katerih se dobro počuti, ipd.
 - * vaja, vaja, vaja: ko ugotovimo, v katerih situacijah, med katerimi ljudmi in na katerih krajih otroci napredujejo, je otroku potrebno omogočiti čim več takšnih priložnosti. Več ko bodo vadili, lažje se bodo soočili s stresnimi situacijami;
 - * z zgodnjimi intervencijami je obravnava selektivne molčečnosti učinkovitejša.

Kaj spodbujamo in čemu se izogibajmo?

- Ne sprašujemo otroka vnaprej, ali bo v dani situaciji govoril ali ne.
- Ne silimo ga, da spregovori.
- Ne jezimo se nanj, če ne govori.
- Kadar spregovori, ga potrpežljivo in pozorno poslušajmo.
- Vzemimo si čas in potrpežljivo počakajmo, da sam konča, kar želi povedati. Ne končujemo stavkov namesto njega.
- Ne nagrajujemo ga, če spregovori.
- Ne opravičujemo se drugim, ker ne govori ali da je sramežljiv – to postane njegov ščit, za katerim je varno skrit.
- Spodbujamo ga (a ne silimo) k čim večji samostojnosti v komunikaciji – ne počnimo stvari namesto njega. Bodimo njegov zaveznik, ne nadomestek.
- Opazujemo svojega otroka in odkrijmo, v katerih situacijah je sproščen in s katerimi ljudmi.
- V igri s svojim otrokom povzemajmo, kaj počneva. Povzemajmo tudi misli in občutja.
- Z vrtcem ali šolo odkrito sodelujmo. Ljudi in situacije, v katerih je otrok sproščen, čim večkrat povabite in prenesite v vrtčevsko okolje.

Malčkov svet LEGO DUPLO KOCK

Kocke za gradnjo in igranje

Naj
vaš otrok
raziskuje, se igra
in ustvarja s čisto novimi
kockami za sestavljanje in igranje!
Ekstra velike LEGO DUPLO kocke
predstavljajo vstopno točko v kreativno
ustvarjanje in gradnjo za malčke.
Rokovanje s kockami je enostavno in
varno, kocke živahnih barv pa so
ravno prav velike za malčkovo roko.
Kolekcija kock je kompatibilna
s standardnimi DUPLO
kockami in ostalimi
elementi.